

Ergenlik Dönemindeki Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Yaşadıkları Sorunlar^{1*}

Tuğçe AYBAK

*İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi*

tugceaybak@stu.aydin.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-3240-0319>

Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK

*İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Sosyal Hizmet Bölümü,*

melekipek@aydin.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2955-5048>

ÖZ

Ergenlik dönemi, ergen çocuğun kendi yaşamına olduğu kadar aile ve ebeveynlerin yaşamına da etki eden gelişimin önemli bir evresidir. Ergenlik döneminde çocuğu olan ebeveynlerin artan sorumlulukları ve çocukların değişen davranış biçimleri, ebeveynlerin ailede yeni ortaya çıkan birçok sorun ile baş etmelerini gerektirmektedir. Bu araştırmanın amacı; ergenlik dönemine geçişin ebeveynler açısından yarattığı sorunları, ebeveynlerin ergen çocuklarıyla olan ilişki biçimlerini, ergen çocuk sahibi olmanın ebeveynlerin öznel yaşamlarını nasıl etkilediğini, ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili yaşadıkları sorunlarda hangi baş etme stratejilerini geliştirdiklerini anlamaktır. Çalışmanın bir diğer amacı ise ergen bireyin aile ve okul ilişkileri çerçevesine dikkat çekerek okul sosyal hizmetinin işlevi üzerine bir değerlendirme yapmaktır.

Nitel olarak tasarlanan araştırma, İstanbul’da bir özel lisede kolayda örnekleme ile seçilen 20 öğrenci velisi ile yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, ergenlikle birlikte çocukların davranış örüntülerinin değiştirdiğini, ebeveynlerin yaşadıkları sorunların arttığını ve bu sorunların aile içi ilişkilerine yansıdığını, ebeveynlerin sorunlar ile çeşitli baş etme stratejilerini geliştirdiklerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Ergenlik, ebeveynlik, ebeveynlerin yaşadıkları sorunlar.*

^{1*} Makale Geliş Tarihi: 19.04.2021 - Makale Kabul Tarihi: 20.05.2021

DOI: 10.17932/IAU.ASD.2015.007/asd_v07i2004

Problems Experienced by Parents with Adolescents

ABSTRACT

Adolescence is an important phase of development that affects the family and parents' life as well as the adolescent child's own life. The increasing responsibilities of parents with children in this period and the changing behavior patterns of the children require the parents to cope with many new problems which arise in the family. The aim of this study is to understand the problems posed by the transition of the children to adolescence, the relationship styles of parents with their adolescent children, how having an adolescent child affects the life of parents, and which coping strategies parents develop with the problems they live with their children. Another aim of the study is to make an assessment on the function of school social work by drawing attention to the relations of the adolescent individual with family and school.

The qualitative-designed research was carried out using semi-structured interview forms with 20 parents of students selected by convenience sampling in a private high school in Istanbul.

The findings obtained in the study show that the behavioral patterns of children change with adolescence, the problems experienced by parents increase and these problems are reflected in family relationships, and that parents develop various coping strategies with problems.

Keywords: *Adolescence, parenthood, problems experienced by parents.*

GİRİŞ

Aile toplumun en küçük birimi olarak ortak bir geçmişi ve geleceğe dair beklentileri paylaşan karşılıklı etkileşim ve iletişim halinde olan bireylerin oluşturduğu sistemi tanımlamaktadır. Aile, aynı zamanda üretimin ve tüketime sürdürüldüğü, sosyal ve duygusal ilişkilerin düzenlendiği, toplumsal ve hukuksal görevi olan bir yapının da anlatımıdır.

Aile içinde çocuk ise neslin devamı, gelecek planları için bir güvence kaynağı olarak görülmektedir. Çocuğun aile kurumuna katılımı ile ebeveynler için özel ve zor bir dönem başlamaktadır. Çocuğun ilk dünyaya gelişiyle birlikte aile içinde çocuğun bakım, gözetim, sosyal ve psikolojik olarak desteklenme süreci de başlamaktadır. Yetişkin yaşamına ilk geçiş olarak tanımlanan ergenlik döneminde çocuğa sağlanacak destek ise gelişimin en karmaşık evresi olan bu dönemde özel bir önem taşımaktadır. Çocuklar, doğdukları andan itibaren ebeveynlere pek çok sorumluluk yüklemektedir. Çocuğun varlığı ile ailede bireylerin rolleri

değişmekte ve sadece eş olmanın getirdiği tutum ve rollerin yanında ebeveyn olma ve ebeveyn olmanın gerektirdiği sorumluluklarla yüklü roller de devreye girmektedir.

Bu araştırmada çocuğun, ergenlik dönemine geçişinin ebeveynler üzerindeki etkileri ele alınmakta ve ebeveynlerin ergenlik döneminde yaşadıkları sorunlara odaklanılmaktadır. Aile içi güç ilişkilerinin yeniden ele alındığı bu süreçte ebeveynler farklı dinamikler ile karşı karşıya kalmaktadır. Ergen çocukların bu dönemde yaşadıkları kimlik arayışı ve buna eşlik eden davranışsal ve fizyolojik değişikliklerle baş etme ebeveynler açısından da ikilemlerin yaşandığı zorlu bir dönem olmaktadır. Ebeveynlerin bu dönemde yaşadıkları problemlerin neler olduğunun belirlenerek, bunlarla baş etme biçimlerinin ortaya konması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesinin ise önemli olduğu düşünülmektedir.

Ergenlik Nedir?

Ergenlik dönemi çocukluk döneminin sona ermesi ile başlayan, bedensel, zihinsel, fiziksel cinsel, duygusal, ahlaki, sosyal yönden olgunlaşmaya ve çocukluk ile yetişkinlik arası bir geçişe işaret etmektedir. Ergenlik dönemi, bireyin çocukluk ve çocukluğun getirmiş olduğu özellikleri geride bıraktığı, sadece fiziksel ve cinsel açıdan olgunlaştığı değil aynı zamanda kendisini ve sosyal çevresini tanımaya başladığı bir dönemi de ifade etmektedir (Kulaksızoğlu, 2000).

Yetişkinliğe atılan ilk adım olarak değerlendirilen ergenlik dönemi, yetişkinlik tutum ve davranışlarının kazanıldığı, toplum bilinci ve benlik algısının oluştuğu, psikolojik ve bedensel olarak dönemin özelliklerine hazırlanıldığı bir süreci anlatmaktadır. Bir gruba ait olma ve bir grubu etkileme düşüncesinin geliştiği bu dönemde ergenler fiziksel ve cinsel yönden değişikliklerin yanı sıra psikolojik ve sosyal olarak da değişimler yaşamaktadır. Ergenler bir yandan bedensel fizyolojik değişimlere uyum sağlamaya çalışırken; diğer yandan gelecekleri hakkında karar vermek, amaçlar belirlemek ve amaçlarına ulaşmak için uğraşmak durumundadır (Çankaya ve Meydan, 2018). Bu uğraş, ergenler için olduğu kadar ebeveynler için de karmaşa ve endişe ile ilerleyen bir süreçtir.

Ailenin Ergenlik Dönemindeki İşlevi

Ergenlik dönemindeki çocuğun desteklenerek sağlıklı bir kişilik oluşturması ve topluma kazandırılması açısından aile önemli bir yere sahiptir. Çocuğun ergenlik dönemine girmesiyle birlikte aile içi ilişkiler değişmekte ve ebeveynler çocukla birlikte yeni bir evreye geçmektedir. Çocuğun aile içindeki değeri, ebeveynlerinin ve sosyal çevresinin çocuğa nasıl bir değer attığı, nasıl algıladığı, kişisel ve toplumsal açıdan nasıl bir gereklilik yüklediği zorlu bir süreci ifade etmektedir (Başargan ve Kümbül, 2001).

Ergenliğin başlangıcına eşlik eden gelişimsel ve davranışsal problemlerin varlığı, ebeveynlik rollerinde karmaşaya neden olmaktadır. Ergenlikte zaman zaman

yaşanan öfke, şiddet, depresyon, madde kullanımı, yeme bozuklukları, cinsel yönelimler gibi davranış problemleriyle baş etmek durumunda kalan ebeveynler kendilerini yeni psikolojik ve sosyal problemlerin odağında bulmaktadır. Ebeveynlerin bu dönemde, çocuklarına daha fazla ilgi gösterme zorunluluğu kendilerine ve sosyal çevrelerine ayırdıkları zamanı azaltmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı davranış biçimi ile ilgili yaşadıkları çelişki ve bilinmezlikler ergenlik dönemindeki çocukları olumsuz etkilediği gibi aile içi ilişkileri de zayıflatabilmektedir.

Ergenlik dönemindeki çocuğu olan ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki zorlukları artmakta, disiplin ve eğitim sorunları ortaya çıkmakta ve çocuktan beklentiler, çocukların geleceği ile ilgili kaygılar, çocuğun toplum içindeki saygınlığı konusundaki üzüntü ve duygusal yükün varlığı, ebeveynleri kaygı ve endişeye itmektedir. Ebeveynlerde yorgunluk, uyku problemleri, stres, kaygı gibi sosyal ve duygusal sorunlar artmaktadır. Ebeveynler bu sorunlar ile baş ederken bir yandan da ergenin gelişimini en iyi şekilde tamamlayabilmesi için mücadele vermek zorunda kalmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Ergenlik bedensel, cinsel, bilişsel, sosyal, ahlaki pek çok değişim ile karakterize edilen çocukluk ile yetişkinlik arası önemli bir evredir. Ergenlik, sadece ergeni değil ergenin ebeveynlerini de sosyal ve duygusal olarak etkilemektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, temel olarak çocuğun ergenlik dönemine geçişinin ebeveynler açısından ne tür sorunlar ortaya koyduğunu, ebeveynlerin ergen çocuklarıyla olan ilişkilerini, ergen çocuk sahibi olmanın ebeveynlerin öznel yaşamlarını nasıl etkilediğini ortaya koyarak, ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili yaşadıkları sorunlarda hangi baş etme stratejilerini geliştirdiklerini belirlemektir. Çalışmanın bir diğer amacı da ergen bireyi çevreleyen diğer dış sistemler olarak aile, ebeveynler ve okul zemininde okul sosyal hizmetinin işlevi üzerine bir değerlendirme yapmaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ebeveynlerin ergenlik dönemindeki çocukları ile ilgili yaşadıkları sosyo-duygusal sorunlar derinlemesine görüşme tekniği ile incelenmiştir. Zaman ve maddi imkânların kısıtlılığı nedeni ile kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Komisyonundan Etik kurul izni (Karar no: 01.04.2021 tarihli, 2021/04 sayılı) ve araştırmaya katılmayı kabul eden ebeveynlerden de yazılı onam alınmıştır.

Veriler, derinlemesine bilgi edinilebilmesi, değişen koşullara uyabilme esnekliği, soru sayısı ve sırasını değiştirebilme özelliklerinden dolayı yarı yapılandırılmış

görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme formunda 24 soru bulunmaktadır. Yüz yüze yapılan her bir görüşme ortalama 30-40 dakika sürmüştür ve görüşmelerde katılımcıların izni ile ses kayıtları kullanılmıştır. Görüşmeler, 13 kadın 7 erkek olmak üzere toplam 20 ebeveyn ile gerçekleştirilmiş olup, okul idaresine çalışmaya dair belge sunularak, gönüllülük çağrısı sonucunda katılımcılara ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Ebeveynlerin sorulara verdikleri yanıtların önce benzer ve farklı yönleri bir araya getirilmiş daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre anlamlı bir düzenleme yapılarak temalar oluşturulmuştur.

BULGULAR

Ebeveynlerin Sosyo Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 1: Ebeveynlerin Sosyo Demografik Profili

Katılımcının Adı	Cinsiyeti	Yaşı	Medeni Durumu	Eğitim Durumu	Mesleği
Ebeveyn 1	Kadın	42	Evli	Lisans	Mimar
Ebeveyn 2	Kadın	45	Bekar	Lisans	Bankacı
Ebeveyn 3	Kadın	43	Bekar	Ön Lisans	Halkla İlişkiler Sorumlusu
Ebeveyn 4	Kadın	48	Evli	Lisansüstü	Şirket Sahibi
Ebeveyn 5	Kadın	41	Evli	Lisans	Hemşire
Ebeveyn 6	Kadın	38	Bekar	Lisans	Finans Müdürü
Ebeveyn 7	Erkek	47	Evli	Lisans	Akademisyen
Ebeveyn 8	Kadın	50	Evli	Lise	Ev Hanımı
Ebeveyn 9	Erkek	41	Evli	Lisans	Serbest Meslek
Ebeveyn 10	Erkek	43	Evli	Lisans	Mali Müşavir
Ebeveyn 11	Kadın	48	Bekar	Yüksek Lisans	Avukat
Ebeveyn 12	Kadın	46	Evli	Lisans	Kimyager

Ebeveyn 13	Kadın	39	Bekar	Lisans	Ev Hanımı
Ebeveyn 14	Erkek	47	Evli	Lisans	Pilot
Ebeveyn 15	Kadın	41	Bekar	Ön Lisans	Öğretmen
Ebeveyn 16	Erkek	38	Evli	Ön Lisans	İş Sağlığı ve Güvenliği
Ebeveyn 17	Kadın	39	Bekar	Lisans	Öğretmen
Ebeveyn 18	Erkek	43	Evli	Ön Lisans	Memur
Ebeveyn 19	Kadın	40	Evli	Lisans	Öğretmen
Ebeveyn 20	Erkek	45	Evli	Ön Lisans	Memur

Katılımcıların çoğu kadınlardan oluşmakta olup yaş aralıkları 38-50 arasında değişmektedir. En fazla yığılma ise 40'lı yaşlardır. Katılımcıların tamamına yakınının yükseköğretim, sadece birinin ise lise eğitimi aldığı görülmektedir. Katılımcıların hepsi kamu ve özel sektörde tanımlı iş gruplarında olup (mimar, avukat, öğretmen vb.) sadece 1'i ev hanımıdır. Katılımcılardan 7 ebeveyn boşanmış diğerleri ise evlidir.

Ergenlerde Gözlenen Fiziksel- Sosyal- Duygusal Sorunlara İlişkin Bulgular

1. Ergen Davranışlarındaki Fiziksel Değişimler

Katılımcıların çoğunluğu ergenlik dönemine geçişle birlikte ergenin fiziksel değişimlere uğradığını ve bunun yanı sıra sosyal, duygusal ve cinsel etkinliklerinde farklılaşan değişimlerini dile getirmişlerdir. Bu anlatıların, çocuğun ergenlik dönemine geçişinin onun bedenine olan etkisinin yanı sıra ebeveynlerin çocuklarındaki değişimler nedeniyle yaşadıkları sorunların ifadesi açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

“Çocuğumda ani gelişen boy ve kilo artışları gözlemledim bunun yanında göğüsleri irileşmeye başladı ve vücudunun çeşitli yerlerinde tüylenmeler oldu. Duygusallaşmaya başladı ve kendi kendine bazı şeylere alınıyor ve neye alındığını bile bilemiyorsunuz. Daha fazla arkadaş edinmek istediğini seziyorum ve sadece benimle kurduğu ilişki ona yetmiyor artık daha dışa dönük olmaya başladı farklı insanlarla tanışmak istiyor.” Ebeveyn 1

“Davranışları yeni yeni değişiyor. Fiziksel olarak zaten çocukluktan çıktığı için bazı yerlerinde büyümeler oldu. Göğüsleri büyüdü, boyu uzadı mesela. Duygusallaştı. Bazı şeylere nedensiz ağlıyor ve kısa süreli depresyonlar yaşıyor. Sivilcelenmeye başladı. Yeni arayışlar içinde olduğunu düşünüyorum hep yeni insanlar ile tanışmak isteyip çok çabuk sıkılıyor. Özellikle arkadaşlarıyla daha fazla olmaya başlamak istedi.” Ebeveyn 6

Tüm bu değişimlerin varlığıyla birlikte cinsel etkinliklerde değişimlerin olduğu ve mastürbasyona ilişkin katılımcı görüşleri bulunmuştur.

“Yüzünde sivilceleri çıktı ve sesi kalın olmaya başladı böyle erkek gibi çıkıyor daha çok sesi çocuk gibi değil gibi işte. Cinsel istekleri oluyor banyosunu tek yapmak istiyor ve beni kabul etmiyor yanına. Mastürbasyon yaparken yakaladım ve yalnız kaldığında evimize kız arkadaşlarını davet ettiği oluyor ama tabi onu sorgulamadım özellikle derslerinde düşüşler yaşanmaya başladı ve okula karşı ilgisiz olmaya başladı.” Ebeveyn 3

2. Ebeveynlere Göre Ergen Çocuklarında Gözlenen Davranış Bozuklukları

Ergen davranışlarındaki bozukluklara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu ergen çocuklarında yeme bozuklukları, şiddete eğilim, sigara ve alkol kullanımı, depresyon gibi bozuklukları gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

“Yeme bozukluğu gözlemliyorum aslında yani hiç yemek yemiyor kızımda zayıf kalma arzusu var sürekli beğenilmek istiyor arkadaşları ve başka insanlar tarafından çok göz alıcı bir çocuk zaten doktor tedavisine başladık hatta mama takviyesi alıyoruz. Onu yemek yemesi için zorlamamaya çalışıyorum ama bu durum beni çok üzüyor “tıpkı bir bebek gibi” resmen mama yiyor.” Ebeveyn 1

“Sigara ve alkol kullanıyor. Haliyle tam bu yaşlar özentilik yaşları nerede böyle bir mafya dizisi var işte sosyal mecralarda şiddet eğilimli görseller falan onlara meraklı ya hatta bundan keyif alır olmuş çok komik geliyor yani ama o şuan dış dünyayı keşfetme aşamasında yani kendini gerçekleştirmeye çalışıyor aslında... Kontrollü olması açısından bunların geçmesi için sosyal faaliyetlere yazdırdım onu sigarayı ve alkolü bırakması için yani ona destek olmaya çalıştığımı söylemek isterim en azından daha kötü alışkanlıkları olmaması için çabalıyorum.” Ebeveyn3

“Depresyonla karşı karşıya çok kalıyoruz aşırı derecede ani ruh hallerine bürünmesi var bazen kahkaha atıp ardından hemen yüzünün ifadesi değişebiliyor ve dünyaya küsebiliyor. Yeme bozukluğu olduğunu düşünüyorum çünkü çok az yemek yiyor hatta nerdeyse hiç yemiyor surf zayıf kalmak için bedeni güzel görünsün diye aşırı takıntısı var bu konuda beğenilmek istiyor.” Ebeveyn 15

Ebeveynlerin Yaşadığı Sosyo-Duygusal Sorunlara İlişkin Bulgular

1. Ebeveynlerin Sosyal Yaşantısındaki Değişimler

Ergen bir çocuğa sahip olmanın ebeveynlerin sosyal yaşamı üzerindeki etkisine bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun sosyal yaşantılarında kısıtlamalar yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

“Kısıtlanmalar oldu. Kendi gitmek istediğimiz yerlere tek başımıza karar vermiyoruz onun fikirlerini önemsiyoruz çünkü o bambaşka yerler seçiyor. Hafta sonu gezmeye gidilecekse mesela hep onun beğendiği yerlere gidilmesini istiyor. Ya da mesela bir nişan, düğün töreni ya da davete falan gidilecekse gelmek istemez üzerine giyecek kıyafeti olmadığını söyler falan sanki hiç elbisesi yokmuş gibi oturur ben ne giyeceğim diye saatlerce düşünür. Evden çıkmak bir hayli zor hale gelir böylelikle gibi. Tabi bize bu durum nasıl yansıyor onun gelmediği yerlere götürmek istiyoruz ya da onunla bazen bu konularda tartışmalar oluyor. Engelleniyoruz aslında biraz çünkü bazen bizi göndermek istemiyor onunla vakit geçirmemizi istiyor.” Ebeveyn 4

Ebeveyn 4, ergen çocuklarının ilgi beklediğini ve kendileriyle zaman geçirilmek istendiğini ifade ederken, bazı katılımcılar ise sosyal yaşantısında değişimlerin olduğunu ve kendilerine kalan zamanın azlığına vurgu yapmışlardır.

“Sosyal yaşantım değişti diyebilirim. Yani o küçükken onu kimseye bırakamıyordum şimdi büyüdü bu defa o kimseye kalmak istemiyor böyle garip bir durum aslında. Arkadaşlarımla dışarı çıkıp eğlenmeyi tercih edemiyorum daha çok aile ortamlarında işte sosyalleşmeye çalışıyorum. Çünkü onun okuluydu onun spor saatiydi onun istekleri ve beklentileriydi derken aslında ben biraz kendime az zaman ayırıyorum galiba.” Ebeveyn 1

“Ona daha fazla vakit ayırmaya özen gösterdiğim için aslında sosyal yaşantımda kısıtlanmalar oldu. Yani onunla ilgilenmekten kendime çok fazla ayırdığım bir zamanım kalmıyor diyebilirim. Mesela alışverişe gidemiyorum markete gidiyorum falan zaten çalışıyorum çok vaktim yok eve geldiğim zamanlar onunla ilgilenmek istiyorum çünkü ilgi beklediği bir yaşta.” Ebeveyn 6

Ebeveynlerin sosyal yaşantısının kısıtlandığına dair ifadelerine paralel olarak çocuk için ilgi gösterme, güvenli ortamın varlığını sağlayabilme ve çocuğu koruma ihtiyacı düşüncelerini ifade eden katılımcı görüşleri bulunmuştur.

“Ben çok çalışıyorum. İşte yoğun olduğum için zaten çok fazla sosyal hayatım yok. Adliyede avukat arkadaşlarla çay içme fırsatım oluyor. Dinlenme zamanlarımda çocuğumla ilgileniyorum çünkü tek kalmasından huzursuzluk duyuyorum. Onunla daha çok ilgilenmem gerektiği bir yaşta çünkü bunu biliyorum. Eve zaten bir arkadaşımı getiremiyorum asla istemiyor ve tepkiler veriyor. Hele görüştüğüm bir arkadaşım vardı erkek olduğu için onunla aramda

bir şeyler olduğunu düşündü ve babasının yerine onu koyacağıma inandığı için benimle günlerce konuşmadığını biliyorum. Yani demem o ki zaten çok fazla sosyalleşemiyorum. Onun ergenliğiyle birlikte artan ilgi ihtiyacı beni kısıtladı.”

Ebeveyn 11

“Sosyal yaşantım eskiye göre tabi daha az çünkü onun sorumlulukları üzerimde yani şöyle mesela onun fiziksel, bedensel olsun tüm ihtiyaçlarına cevap vermem gerekiyor işte bu yüzden yani onun ergenliğinde daha çok yanında olmam gereken durumlar olabiliyor. Mesela onu güvenli bir ortamda tutmam gerektiğini biliyorum onun için ben bazı zamanlar onunla kalmak zorundaymışım gibi hissediyorum. Zaten bazen o bana gitme dışarı falan dediğinde onun yanında kalmam gerektiğini hissettiğim için gitmiyorum ve onunla bir şeyler yapmayı tercih ediyorum.” **Ebeveyn 13**

Ayrıca katılımcıların bazıları eşleriyle olan ilişkilerinde sosyalleşme anlamında birbirlerine ayırdıkları zamanın değiştiğini ifade etmişlerdir.

“Sosyal yaşantım kalmadı diyebilirim. Onun ergenliğiyle beraber bizim ona karşı sorumluluklarımız arttı ve ona daha fazla zaman ayırmaya çalışıyoruz. Özellikle ebeveynler olarak birlikte vakit geçirme zamanlarımız kısıtlı çünkü onunla yapıyoruz her şeyimizi.” **Ebeveyn 5**

“Kısıtlanmalar oldu. Onun büyümesi ve istekleri olduğu için hep ona uygun davranamıyorum. Onun isteklerini karşılayabilmek için işe gitmem gerekiyor işimin başında olmam gerekiyor mesela ama o bazen hafta sonlarını birlikte geçirmek istiyor. İster istemez hep çocuklarla ilgilenmeye çalıştığımız için kısıtlanma oldu. Eşimle arama girdi hatta bu durum onları tek bırakıp birlikte gezmeye çok nadir gider olduk.” **Ebeveyn 9**

2. Ergenlik Dönemiyle Birlikte Ebeveynlerin Değişen Davranışları

Ergenlik döneminin etkisiyle ebeveynlerin değişen davranış örüntülerine bakıldığında katılımcıların tamamı çocuklarına karşı davranışlarında değişiklikler olduğunu, çocuklarını üzmemek adına olmadıkları biri gibi davranma eğiliminde bulduklarını dile getirmişlerdir.

“Onun çocukluktan çıkması ve ergenliği onu nasıl değiştirdiyse bizi öyle değiştirdi. Yani biz onu aynı derecede seviyoruz ve ona öyle davranmaya çalışıyoruz ama onun değişen ruh hallerine ayak uydurmak bazen çok zor olabildiği için kendinize baktığınızda yaptığımız şeylere falan değiştiğinizi görüyorsunuz. Ona karşı sorumluluklar arttı en basiti.” **Ebeveyn 5**

“Onu çok sevdiğimi biliyorum. Onun bunu bilmesi ve hissetmesi için tüm çabam. Ona karşı davranışlarım zaman zaman değişebiliyor. Onun değişkenlik gösteren arkadaşlık ilişkileri, ruh hali hepsi beni etkiliyor. Dediğim gibi ona karşı sorumluluklarım olduğu gibi onun hayatına karşı sorumluluklarımda iyice artmış

bulunuyor. Durum böyle olunca tabi ben bazen olmadığım gibi davranabiliyorum. O üzülmesin diye onun dilinden konuşmaya çalıştığım oluyor. Bir genç kızmış gibi onun sevdiği şeyleri gecenin köründe yapabiliyorum mesela akşamları makyaj yapmak, oje sürmek, eğlenceli videolar çekmek gibi...” Ebeveyn 11

3. Ebeveynlerin Çocuklarıyla İlgili Endişeleri

Ergen çocuklarıyla ilgili ebeveynlerin endişelerine bakıldığında katılımcıların tamamı çocuklarıyla ilgili endişeli olduğunu belirtmişlerdir.

“Elbette endişeliyim. Onun ergenliğiyle birlikte sorunları arttı ve daha fazla arkadaş canlısı olmaya başladı böyle olduğu için onu dış çevreden korumaya çalışıyorum ama bir yandan onu sıkmak istemiyorum derken böyle bir ikileme geçiyor günlerimiz. Çoğu şey değişiyor yani dünya çok değişiyor dışarısı kötülükler ile dolu onun adına oldukça endişeleniyorum özellikle bazen böyle kötü bir dünyaya çocuk getirdim hadi bizler bir şekilde ucundan yaşadık bitti gitti bu çocukların hali ne olacak diye düşünmüyor değilim.” Ebeveyn 1

“Kesinlikle. Çünkü o kendisini geliştirmeye ve gerçekleştirmeye çalıştığı bir dönemde kendisini korumak için hala küçük olduğunu düşünüyor o kendisini koruyacak durumda olsa bile dünya kötülerle dolu halde. Endişeliyim.” Ebeveyn 5

“Endişeliyim. Çocuğum çok hassas ve özenli olması gereken döneminde ergenlik dönemi onun duyu değişiklikleri yaşadığı ve üstesinden birlikte geleceğimiz bir dönem bu dönemde onunla aynı dönemden bende geçiyorum. Onun bu olumsuzluklar yüklü dünyada tek başına savaşmak zorunda olmasından korkuyorum. Başına bir şey gelir diye korkuyorum.” Ebeveyn 11

Katılımcıların bazıları ise çocuklarının parçalanmış aileye sahip olmasından dolayı rol model edinme konusunda eksik kalabileceklerini ve çocuklarını korumak durumunda olduklarını ifade etmişlerdir.

“Endişeliyim şöyle hem sinirli bir yapısı olduğunun farkındayım hem babası ile ayrı olduğumuz için ona rol model olma konusunda eksik kalmak istemiyorum. Biliyorsunuz toplumsal şartları yeni olaylar oluyor sürekli ne bileyim tam gelişim çağında ve onu koruyamıyorum tam olarak bence ve kötü alışkanlıkları olmasını kötü arkadaşlıklar edinmesini istemiyorum.” Ebeveyn 2

“Endişeliyim. Ergenlik döneminde yani daha tam büyümedi ve şiddete meyilli böyle vurdu kırdı falan erkek çocuk olması nedeniyle dışarıyı güvensiz buluyorum. Eşimden ayrı olduğum için özellikle erkek çocuk babasından yoksun ben hem anne hem baba olmaya çalıştığım oluyor. Endişeliyim işte arkadaşlarına karşı her şeye karşı endişeliyim.” Ebeveyn 3

Ebeveynlerin Ergenlikle Birlikte Çocuklarıyla Değişen İlişkilerine İlişkin Bulgular

1. Ebeveynler ve Ergen Arasında Değişen İlişkiler

Ebeveynlerin çocuklarının ergenliğiyle birlikte çocuklarıyla kurdukları ilişkilerindeki değişikliklere bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu ilişkilerinde değişimler olduğunu dile getirmişlerdir.

“İlişkimiz anlaşılması zor bir hale büründü aslında diyebilirim çünkü ona çocuk muamelesi yapıldığını söylüyor aslında öyle bir şey olmamasına rağmen. “Bana çocuk gibi davranma, ben çocuk değilim” gibi söylemler geliştirip sırlarını genelde arkadaşlarıyla paylaşıyor bize daha az kendisini açıyor gibi bilemiyorum ama ergenlik döneminde olduğu için olabileceğini düşünüyorum sonuçta zamanının büyük bir bölümünü dışarıda geçiriyor ve etkilenmesi normal.” Ebeveyn 1

“Olumsuz değişen bir ilişkimiz var. Çünkü kendisi ile ilgili olan şeyleri asla benimle paylaşmak istemiyor ve arkadaşları onun için öyle önemli bir hale geldi ki kız arkadaşından duyuyorum ben birçok şeyi mesela. Onun ile iletişime geçebilmek çok zor oluyor bazen. Çocuklukta böyle değildi yani bu ergenlikte böyle sanırım benim gözümüzde hala küçük ama bunu ona söyleyince bana çocuk gibi davranmaktan vazgeç ben büyüdüm artık işte sen bana karışamazsın falan gibi şeyler söyler.” Ebeveyn 3

2. Ailedeki Diğer Bireylerle Ergen Çocukların Değişen İlişkileri

Çocuğun ergenlik dönemi özellikleriyle birlikte ailedeki diğer bireylerle değişen ilişkilerine bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu çocuklarının kendileri ile birlikte kardeşleriyle olan ilişkilerinin de değiştiğini ifade etmişlerdir.

“Çocukken bazı şeyleri anlayabiliyorduk ya da biz öyle zannediyorduk bilemiyorum şimdilerde kendisini büyümüş hissediyor ve böyle olunca kardeşiyle ilişkisi olumsuz etkilendi. Kardeşine bazen seni artık hiç sevmiyorum sen benden küçüksün işte sen git oyuncaklarınla oyna gibi ifadeler kullanıyor ve neden böyle söylediği sorulduğunda ya alınıyor ya da kendisini haklı çıkarabilmek için bir sürü yol denemeye başlıyor.” Ebeveyn 1

“Kardeşiyle değişen bir ilişkileri var. Kardeşinin ondan küçük olduğunu düşünüyor ve onunla vakit geçirmek istemiyor. Kardeşine ben senden daha büyüğüm der sürekli ve kardeşini yanında dışarı götürmek istemez. Üstelik kıskançlık duygusu daha yoğun bir hal aldı. Kardeşinin bazı zamanlar ondan daha çok sevildiğini düşünüp onu benden çok seviyorsunuz evlat ayrımı yapıyorsunuz siz onunla gidip oynayın falan demeleri var.” Ebeveyn 4

Kardeşe sahip olmayan çocukların ebeveynleri ile olan ilişkilerinin değiştiğine vurgu yapan katılımcı görüşleri bulunmuştur.

“En çok ebeveynleri olarak bizimle ilişkileri değişti çünkü aile içerisinde bizimle yaşayan bir kardeşi yok tek olmasının vermiş olduğu durum bu tabii ama bencil davranışları ve kıskançlığı söz konusu. Bizim ilişkimize dâhil olmak istediği zamanlar oluyor. Bazen onu götüremediğimiz yerler olabiliyor ama bu onu anlamayıp bizimle gelmek istiyor gibi.” Ebeveyn 10

Aile içerisinde özellikle aile büyüklerine karşı değişen ilişkilerin olduğuna dair anlatılar bulunmuştur.

“Ailede yaşça ondan büyük olan kişilere karşı değişen tutum ve davranışları mevcut özellikle onu uyardıkları zamanlarda aşırı sinirleniyor ve bundan hiç hoşlanmıyor. Ben büyüdüm artık siz bana bunu söyleyemezsiniz dediği oluyor bazen ben kendim yaparım ben bilirim edalarına kapıldığı oluyor.” Ebeveyn 11

“Eve büyük biri gelmesinden hiç hoşlanmıyor ve nasıl davranması gerektiği konusunda sorun yaşıyor. Özellikle yaşça büyük insanlardan hoşlanmadığını görüyorum rol model olarak almak istemiyor ya da onların fikirlerini beğenmiyor. Tepkiler veriyor onlara karşı bazen olup olmadık.” Ebeveyn 13

3. Ergen Davranışları Karşısında Ebeveynlerin Çaresizlik ve Bilinmezlik Hissi

Ebeveynlerin çocuklarının ergenliğiyle birlikte değişen davranışları karşısında çaresizlik duygusuyla karşı karşıya kalma durumlarına bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu çaresizlik hissine kapıldıklarını ifade etmişlerdir.

“Çaresizlik yaşıyorum aslında şöyle ki çok sinirli olduğu zamanlar açık açık bir şeye vurmam istiyorum gibi söylemleri oluyor ben ona öyleyse yastığına yumruk at diyorum böyle zamanlarda daha öncesinde terapi sürecimiz vardı o işe yarıyordu yani onun yaramadığı zamanlar bana soruyor ne yapması gerektiğini dolayısıyla çok büyük sıkıntı yaşadığı bir durum değil ama oluyor işte buna ek olarak çok stresli olduğu zamanlar tırnak yeme problemimiz oluyor. Bazen elbette bunlara çözüm bulamadığım zamanlar kendimi çaresiz hissediyorum.” Ebeveyn 2

“Sinirlendiğinde odasının kapısını kapatıp topla duvara, yatağa, dolaba nereye denk geliyorsa artık şiddetli olarak top sektiriyor ya da şut atıyor falan diyelim dolayısıyla onun çıkardığı bu sesleri bana karşı tepki olarak algıladığım için ya çok sessiz kalmayı ya da artık dayanamıyorsam gidip uyardırmayı seçiyorum. Bu dönemler gerçekten ne yapmalıyım yani susmalı mıyım yoksa müdahale etmeli miyim bilmiyorum. Onu anlamaya onun yaşadıklarına anlam vermeye çalışıyorum malum ergenlik döneminde ve bunları normal karşılamaya çalışıyorum çocukken daha farklıydı yani gençliğe adım atması ile çoğu davranışı gerçekten değişti zorlanıyorum.” Ebeveyn 7

Ergen çocuğunun aşırı sosyal davranışları karşısında kendisini çaresiz hissettiğini ve çatışmaların yaşanabildiğini dile getiren ifadelerden biri de şöyledir;

“Evet. Sanırım aşırı sosyal davranışları karşısında kendimi çaresiz hissediyorum yani ona eve gelmesi gerektiği saati söylediğim zamanlar nedense hep bir çatışma oluyor ve kabullenmek istemiyor. Dolayısıyla ben izin versem bir dert vermesem bir dert böyle saçma bir hal alıyor bu durum. Kendinden büyük insanlar ile takılmak istediğinde ya da arkadaşlıkları olduğunda sinirleniyorum ama ona bağırıp çağırırsam mı vursam mı ne yapsam bilmiyorum. Baba olduğum için benden korkmasını ve korkumdan yapmasını istemiyorum.” Ebeveyn 10

Bir diğer ebeveyn ise ergen çocuğunun asosyalliği nedeniyle çaresizlik yaşadığını ifade etmiştir.

“Evet. Hele asosyal olmasından kaynaklı belki onun sürekli değişen duygularının falan etkisi var. Sinirlenince eşya kırınca ve odasındaki toplara falan vurunca böyle onun odasına gidip o olayı orda bitirmek istiyorum ama olmuyor. Çaresizlik var çünkü bazen onu üzerim diye korkuyorum. Sakin kalmaya çalışıyorum yaptığım şey bu ama bu bana zarar veriyor belli zaman sonra.” Ebeveyn 16

Çocuklarının depresyon durumları nedeniyle kendilerini çaresiz hissettiğini ifade eden katılımcı görüşleri de bulunmuştur.

“Yani şöyle bazı şeylere aşırı tepkiler veriyor mesela öyle tepki verilmeyecek bir şey olsa bile örneğin bir yere gideceğiz üzerini giyiniyor sonrasında aniden vazgeçtiğini söylüyor evde kalmak istiyor birden bağırıp çağırıyor gelmek istemediğini söyleyip bazen ağlıyor. Kısa süreli depresyonlar yaşıyor mesela anlık duygu durumları değişkenlik gösterebiliyor ya çok sevinir ya çok üzülür mesela arası yoktur.” Ebeveyn 1

“Zaman zaman yaşıyorum. Odasına geçip kendisini kilitliyor ve saatlerce çıkmıyor mesela o odadan ve ağladığı oluyor özellikle dediğim gibi depresyon zamanlarında yani yemeğe çağırıyorum olmuyor isteklerini yapıyorum olmuyor yani evladınız bazen ne hali varsa görsün diyemiyorsunuz ama tükenmişlik yaşıyorum. Onu kendi haline bırakıyorum böyle zamanlarda zaten sonrasında geçiyor.” Ebeveyn 4

Ebeveynlerin ergenlik dönemindeki çocuklarına karşı yaşadığı bilinmezlik hissi duygusunun varlığına bakıldığında ebeveynlerin hemen hepsinin çocuklarıyla iletişimlerinde bilinmezliğe kapıldıklarını ifade ettiği görülmüştür.

“Elbette yaşıyorum. Çocuğumda olan duygu geçişlerinden kaynaklı sanırım ergenlik dönemi özellikleriyle doğru orantılı mesela bana böyle çocukça gelen şeyler oluyor ama yine o istediği için yapıyorum. Onunla yeri geliyor

yatakta bile tepiniyorum ama o esnada bir sözden, bir bakıştan bir şeylerden etkileniyor ve bir anda değişiyor ve tepki gösteriyor. Bu durumda ben neye uğradığımı şaşırıyorum ve onun ani duygu geçişlerine ayak uydurma konusunda zorluk yaşıyıp hem bilinmezlik hem kısıtlanmış hissediyorum.” Ebeveyn 2

“Yaşıyorum çünkü o artık eskisi gibi değil yani çok fazla alınıyor ve küsüyor kendisiyle çok fazla ilgilenilmesini bazen istemiyor hatta ve hatta nedensiz üzerine gidildiğini düşünüyor ona nasıl davranmam gerektiği konusunda bilinmezlik oluyor.” Ebeveyn 4

4. Ebeveynlerin Aile İçinde Sorunlarını Paylaştığı Yakınları

Ebeveynlerin sorunlarını en çok kiminle paylaştıkları incelendiğinde katılımcıların çoğu anne ve eşleriyle sorunlarını paylaştıklarını ifade etmişlerdir.

“Annemle paylaşırım genellikle annemin ona karşı nasıl davranmam gerektiği konusunda verdiği öneriler iyi olabiliyor. Çok sinirli olduğum zamanlar ya da işte yanlış davrandığım zamanlar beni törpülediği oluyor. Kızım o ergenlik döneminde bu yaşlarda bunları yaşaması normal ve sen tepkilerine dikkat etmezsen çocuğu yanlış yönlendirirsin gibi ifadeleri benim kulağıma küpe oluyor ve ona uygun davranmaya çalışıyorum.” Ebeveyn 2

“Eşimle paylaşıyorum onunla çoğu konuda fikir uyuşmazlığı yaşıyoruz ama söz konusu çocuğumuz olunca birbirimize destek olmak zorunda olduğumuzun farkındayız ve onun için elimizden geldiğince birbirimizle iyi geçinip yeni fikirler üretmeye çalışıyoruz.” Ebeveyn 4

5. Ergenlerin Değişen Davranış ve Tutumlarının Aile İçi İlişkilere Yansması

Katılımcıların hepsi çocuklarının ergenliğiyle birlikte değişen davranış ve tutumlarının aile içi ilişkilere yansıdığını dile getirmişlerdir.

“Elbette yansıyor. Onun değişen tutum ve davranışları çok başka hatta bazen iletişimimizi aşırı zorlaştırıcı bir hale bürünüyor. Ona ulaşmaya çalıştıkça sanki engelleniyorum gibi hissettiğim oluyor. Benimle yoktan sebeplerden kavga ettikten sonra evden gitmeye kalkıştığı oldu bir keresinde mesela bavulunu toplayıp gidiyordu. Ona engel olmaya çalışınca bana hakaretler yağdırdı. Onu asla anlamadığımı hatta ben anlayan bir anne olabilseydim onun babasıyla ilişkimin değişmeyeceğine kadar bana sözler söyledi. O an ben onunla oturup çok ağladığım olmuştur. Bazen ben kendi davranışlarımı ve duygularımı onun duygularıyla birleştirip davranmak zorundaymışım gibi hissediyorum sanki bunu yapmazsam bir yıldız gibi elimden kayıp gidecekmiş gibi bir hisse kapılıyorum...” Ebeveyn 11

“Yansıyor. Çünkü çocukluk dönemiyle fark var arasında şimdiki dönemin değişen arkadaşlık ilişkileri, değişen davranışlar falan derken hepsi aile içine

yansıyor. Onun değişkenlik gösteren her davranışı ve ani tepkileri ailenin iletişimine yansıyor. Bizimle olan iletişimi nasıl etkileniyorsa bizim ona olan iletişimizde bundan etkileniyor.” **Ebeveyn 12**

Ebeveynlerin hemen hepsi ergen çocuklarında bencil ve benmerkezci tutumlar gözlemlediklerini dile getirmişlerdir. Bu tutum ve davranışların ise aşağıda yer alan anlatılarda da görüldüğü gibi aile içi iletişime olumsuz yansıdığı görülmektedir.

“Sıklıkla aslında mesela bir başkasında gördüğü yeni bir eşyayı isteme huyu var yani istiyor ki herkesin aldığı ve herkeste olan bir şey onda hemen olsun ama bu öyle hep böyle olamıyor yani hemen her istediğini yapamıyorsunuz yani bazı şeyler öyle ha deyince olmuyor. Bazen yetemiyorum ona yani onunla olan ilişkimize kötü yansıyor aramız bozulmuş oluyor ya da bana küsüyor.” **Ebeveyn 1**

“Hatta eşyalarını saklamaktan tutun her davranışında bencillik gözlemliyorum. Bir keresinde onu sevmediğimi söyledi bana nedenini sorduğumda ise onu önemsememiş olsaydım onun isteklerine hayır demeyeceğimi söyledi çok şaşırılmışım oysa elimden geldiğince onun isteklerini yerine getirmeye çalışıyordum. Hayata bakışı çok pespembe tabi şimdi ergenlik dönemindeler böyle hissetmesi normal diyerek ona kızmamaya çalışıyorum ama bu defa kendimi huzursuz ve yalnız hissediyorum ilişkimize bu durumu olumsuz yansıtmış oluyoruz böylelikle.” **Ebeveyn 4**

Ergen çocukların bencil, benmerkezci tutum ve davranışlarının aile içi ilişkilere ve ebeveynlerin birbirleriyle olan iletişimlerine olumsuz etkisi olduğuna dair görüşler şöyledir;

“Kendi istekleri olsun istiyor mesela bunu alabilir miyiz ya da işte mesela bu bizim işimize yarar mı bilmeden ve düşünmeden olsun istiyor. Sabırsız davranıyor ve yoruyor bu durum. Düzen bozulabiliyor aile içinde tabi yani bazen eşimle benim aramda bu istekleri yüzünden gereksiz tartışmalar yaşanabiliyor.” **Ebeveyn 5**

“Evet, böyle huyu var. Özellikle isteklerinin yerine gelmediği zamanlar ya da kıskançlık yaptığı zamanlar yani bazen anne ve baba olarak bizim iletişimiz bile onu rahatsız edebiliyor. Kendi problemlerimiz vardı onun ergenliğinden önce üzerine ergenliği eklenince iyice kendimizi unuttur olduk... Onun için yapıyor her şey ama bu defa aile içi huzurumuz bozulmuyor değil.” **Ebeveyn 7**

6. Ebeveynlerin Sorunlarının Çözümünde Aile ve Diğer Dış Kaynaklardan Beklentiler

Katılımcıların büyük çoğunluğu eşlerinden ve okuldan bu konuda bir beklentilerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

“Eşimden kesinlikle daha fazla ilgili olmasını bekliyorum. Sorunların çözümünde benimle ortak kararlar alabilmesini çok isterim ve diğer aile üyelerinin çocuğumun ergenliğinden ötürü yaşadıkları sorunlara bakış açılarını değiştirmelerini ister ön yargılı olmamalarını tavsiye edebilirim. Kurumsal anlamda okulda ailelere yönelik olarak seminerler, toplantılar yapılmasını önerebilirim.” Ebeveyn 1

“Kurumsal olarak hem destek aldığımız mekanizmaları hem okulu düşününce gerçekten çok fazla iş düşüyor okula. Okuldaki öğretmenleri çocuklar rol model olarak alıp onların dediklerini dinleyebiliyorlar. Ben mesela kızım otur dersine çalış, kızım bunu giyme okulda desem beni dinlemez ama okulundan sevdiği bir öğretmeni onu yönlendirdiği zaman ya da ona destek olduğu zamanlar onu dinliyor. Yani okul ortamı çocuk için çok önemli ve okul güvenli oldukça çocuk güvenli oluyor. Özellikle çocuğun sorunları aile sorunları ve okul sorunları hepsi okula taşınan okula yansıyan şeyler hem öğrencinin sorunlarının çözümü hem bizlerin yaşadığı sorunlarımıza karşı okuldan ilgi bekliyorum...” Ebeveyn 11

Boşanmış ebeveynler ise hem anne hem baba olma konumları nedeniyle bu konuda okuldan daha fazla beklentileri olduğunu belirtmişlerdir.

“Hayatımı onlara adanmış durumdayım zaten hem anne hem babayım. Okuldan beklentilerim var okul onların en güvende oldukları yer okuldaki danışmanların daha çok velilere yönelik çalışmalar yapmasını beklemek doğru olur.” Ebeveyn 6

Ebeveynlerin Çocuklarının Sosyal Yaşamıyla İlgili Bilgi Düzeylerine İlişkin Bulgular

1. Ebeveynlerin Çocuklarının Arkadaşlık İlişkilerine Bakış Açısı

Ebeveynlerin çocuklarının arkadaşlık ilişkilerini değerlendirmelerine bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu çocuklarının arkadaşlık ilişkilerinin iyi olduğunu, ancak arkadaşlık ilişkilerinin sürekli değiştiğini, kalıcı ilişkiler göstermediğini ifade etmişlerdir.

“Arkadaşlık ilişkilerinin iyi olduğunu biliyorum ama çok sık arkadaş değiştiriyor sürekli yeni yeni insanların isimlerini duyuyorum mesela ondan tam oturtamadı böyle arkadaşlarını kafasında sanırım tam tanımadan ya da tam bir değerlendirme yapmadan arkadaşlıklar ediniyor sonunda o üzülüyor ve arkadaşları hep değişiyor.” Ebeveyn 1

“Dışa dönük bir çocuk ve sosyalliği seviyor ve herkesin böyle arkadaşı olduğunu sanıyor. İlişkilerini iyi kuruyor ve çok etkileniyor mesela arkadaşıyla arasında sorun olduğunda falan çok takıyor. Hani bilmiyorum arkadaşlık hayatında çok çok önemli ve önceliği sosyal çevresi. Doğum gününde arkadaşı şehir dışına gitti mesela neden gitti nasıl gider falan gibi düşündü ve ağladı

kendine gelmesi uzun sürdü.” Ebeveyn 19

Katılımcılardan bazıları ise, çocuklarının pek arkadaşı olmadığına ve asosyalliğine vurgu yapmıştır.

“Şöyle ki benim gözümde çocuğum asosyal öğretmeninin gözünde ise sınıfın lideri çocuğuma kalsa hiç arkadaşı yok yani biz bu konuda tanımlayamadığımız bir durumla karşı karşıyayız aslında. Çocuğumdan bunu dinlediğim zaman sürekli yalnız ve mutsuz olduğunu söylüyor mesela ama danışmanıyla ya da okul psikolojik destek birimiyle konuştuğumda ise öne çıkanın arkadaşları arasında sevilen biri olduğunu duyuyorum. Ya benden farklı bir şey görmek istiyor ya da yaşadığı şey onu tatmin etmiyor aslında yani çok çocuk gibi ilişkilerden hoşlanmıyor yaşça kendinden daha büyüklerle olmak istiyor onun kendi dünyası sanırım arkadaşlarından bir tık daha farklı galiba.” Ebeveyn 2

“Çok fazla arkadaşı yok. Biraz arkadaş edinme konusunda asosyal olarak değerlendiriyoruz annesiyle onu. İyi ilişkiler kurdukları var ama sürekli görüştüğü hep birlikte dışarda gezdiği yok.” Ebeveyn 16

“Arkadaşlık ilişkileri pek iyi değil diye bilirim. Genelde çok sorun yaşıyor okuluyla ve arkadaşlarıyla çünkü ona etki eden onu üzen durumlarda kendi kafasına aşırı takar.” Ebeveyn 18

2. Ebeveynlerin Çocuklarının Okul Arkadaşlarını ve Sosyal Çevresini Tanıma Biçimleri

Ebeveynlerin çocuklarının okul arkadaşlarını ve sosyal çevrelerini tanıma biçimlerine bakıldığında katılımcıların geneli çocuklarının okul arkadaşlarını tanıdığını ve sosyal çevresini onların izin verdikleri şekilde tanıdıklarını belirtmişlerdir.

“Okul arkadaşlarının bir kısmını benimle tanıştırdı. Hepsiyle tanışmamı istemiyor bence yani bana öyle geliyor ya da bilmiyorum. Sürekli arkadaşları değişiyor bence bundan dolayı tanıştırmak istemiyor olabilir. Dışarda kendinden büyükler ile takıldığı için sosyal çevresini pek tanıyamıyorum.” Ebeveyn 3

“Okul arkadaşlarını tanıyorum. Sosyal olarak herkesi tanımıyorum ama dışarda kimle ve nerde ne şekilde vakit geçiriyor bazen çok merak ediyorum gelip anlatması yoktur ev ortamında arkadaşlık ilişkilerini.” Ebeveyn 14

“Okuldakileri tanıyorum. İlkokuldaki gibi değil ailelerine kadar tanımıyorum.” Ebeveyn 19

3. Ebeveynlerin Çocukları İle İlgili Okul Sorunları

Ebeveynlerin hemen hepsi çocuklarının okul içinde sorunlar yaşadıklarını ve zaman zaman okul öğretmen ve yöneticilerinden şikâyet aldıklarını dile

getirmişlerdir. Söz konusu şikâyetlerin dersin akışını bozma, okul kurallarına uymama, sinirlilik ve öfke kaynaklı olduğu belirtilmiştir.

“Sorunlar yaşıyorum onun hakkında şikâyetler alabiliyorum. Özellikle samimi olduğu kız arkadaşlarıyla derste çok konuşması yönünden ya da işte oje sürerek, makyaj yaparak okula gittiği zamanlar... Onunla konuşacağımı ve yapmaması için elimden geleni yapacağımı söylüyorum aslında içten içe çok sinirleniyorum ama onun psikolojisini bozacak bir şey yapmamam gerektiğini biliyorum.” Ebeveyn 1

“Mesela çocuğum kavgaya karıştığı zaman ya da okul kurallarına uymadığı zamanlar özellikle. Okula gidiyorum önce olayı dinliyorum. Sadece okul danışmanlarından ya da müdürden dinlediğim şekliyle değil çocuğumdan dinlediğim şekliyle değerlendirmesini yapıp sonra çocuğuma tepki veriyorum. Haklı ya da haksız olması önemsiz benim için şiddet ve kavga davranışını göstermesi problem olduğundan onunla konuşup halletmeye çalışıyorum.” Ebeveyn 10

“Okulda bazı zamanlar arkadaşlarıyla uyum sorunları yaşıyor. Sinirli davranıp arkadaşlarıyla arası bozulabiliyor ve kavga edebiliyorlar bunun için yaşadığım zamanlar olur. Ayrıca en çok okul kurallarına uyma konusunda işte disiplin problemleri aykırı davranma gibi. Onun yaptığı yanlış anlaması gerek ve ben ona bunu uygun dille anlatmaya çalışıyorum bunu yapamazsın bunu edemezsin gibi değil ama yapmasan daha iyi olurdu gibi onu desteklemeye çalışıyorum zaten onlarla empati kurmak çok önemli ama biraz onlarda bizimle empati kurabilse keşke.” Ebeveyn 15

Ebeveynlerin Sorunların Çözümü ile İlgili Düşünceleri

1. Ebeveynlerin Ergenlik Sorunları ile Baş Etme Yöntemleri Hakkındaki Düşünce ve Davranışları

Ebeveynlerin ergenlik sorunlarının üstesinden gelebilme biçimlerine bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu çocuklarıyla olan iletişimi güçlendirici, aile içi iletişimi destekleyici yönde psikolojik destek alınmasına dair görüş belirtmişlerdir.

“Sorunlar gerçekten eskiye göre yani çocukluk zamanına göre ciddi artış gösterdi onun bu değişen davranışları çok sorumluluklar bindirdi. Sorunların üstesinden gelebilmek için aile içinde daha çok bir arada olmak belki daha çok konuları konuşmak gerekebilir. Onun bize hak vermesi gereken yerler olabilir, psikolojik destek alınabilir. Sadece ergenliği o yaşamıyor çünkü aile üyeleri olarak bizde yaşıyoruz.” Ebeveyn 10

“Çocuğumla olan iletişimi kuvvetlendirici şeyler olabilir mesela işte çocuğumla ortak yapılabilecek sorunları çözebilmek için psikolojik destek alınabilir. Onun dışında daha sakin kalmalı kendi sorunlarımı bu sorunların

üzerine bindirmem gerektiğini düşünüyorum.” Ebeveyn 13

Katılımcıların sorunlarıyla baş etme yöntemlerine bakıldığında büyük çoğunluğu sorunlarının kaynağını belirlemeye ve sorunlarının üzerine giderek çözüm yolları aramaya dair görüş belirtmişlerdir.

“Sorunların üstesinden gelebilmek için sorunlara çözüm aramaya çalışıyorum aslında yani sorunlardan kaçmak istemiyorum ve üstüne gitmek istiyorum. Sorunları çözebilmek için stresle nasıl başa çıkılması gerektiğine dair kitaplar okuyorum ve ergenlik dönemi özellikleriyle ilgili falan onun yanı sıra dinlenmeye çalışıyorum. Sakin kalmaya ve stres yapmamaya daha çok.” Ebeveyn 13

“Sorunları çözmeye çalışıyorum ama tek yetemiyorum onun bana desteği çok önemli. Kitap okuyorum ergenlik dönemiyle ilgili araştırmalar yapıyorum. Sorunlarımı kendi içimde yaşamak yerine yazmayı tercih ettiğim zamanlar oluyor. Bazen böyle musluğu açıp karşısına geçip ona derdimi anlatıyorum su beni rahatlatıyor. Hele hele çok sinirlenmişsem ve kaldıramayacak gibiysem hava almayı tercih ederim bazen uyumayı.” Ebeveyn 15

Ebeveynlerden biri ise, sorunlar karşısında empati kurduğuna dair görüş belirtmiştir.

“En önemlisi ve ilki kendimi motive etmeye çalışıyorum ve kendimin o yollardan geçtiğini düşünmeye çalışıp empati kurmaya çalışıyorum. Özellikle çok sinirlendiğim ve üzüldüğüm zamanlar kendimi dinlemeyi tercih ediyorum. İkna etmeye çalışıyorum kendimi onun ergenlik döneminde olduğunu sürekli olarak kendime hatırlatmaya çalışıyorum ama bu beni yıpratın bir durum açıkçası.” Ebeveyn 1

Ebeveynlerin sorunlarının üstesinden gelebilmek için birbirlerinden destek aldıkları ve konuşarak rahatladıklarını ifade eden katılımcı görüşleri şöyledir;

“Genellikle kendimi iyileştirmeye çalışıyorum ve sakin bir ortama geçiyorum. Eşimle sorunlar hakkında sohbet ediyoruz üstesinden gelebilmek için neler yapabiliriz gibi. Yemek masası etrafında toplanınca tüm aile birlikte o vakitler konuşmayı çocuğumuzla iletişim kurmayı tercih ediyoruz aslında. Onun dışında spor faaliyetlerine yönelme söz konusu olabiliyor gibi şeyler.” Ebeveyn 4

“Çok sinirli olduğum zamanlar kendimi bir alana kapatırım ne bileyim duş alırım rahatlamak için. Eşimle konuşup rahatlamaya çalışıyorum daha çok stresli olmamam gerektiğini biliyorum ve buna uygun yöntemler araştırıyorum mesela işte spor yapmak gibi yürüyüş falan... Sorunları atlatabilmek için hobiler edinmeye çalışıyorum seramik kursuna gidiyorum boş zamanlarımda kızımınla vakit geçirip ona daha çok yakın olmak istiyorum gibi şeyler.” Ebeveyn 5

2. Ebeveynlerin Sorunlarıyla İlgili Dış Destek Alma Hakkındaki Görüşleri

Ebeveynlerin çocuklarının ergenliğinin etkisiyle yaşadıkları sorunlar konusunda herhangi bir yerden destek alıp almadıklarına bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun herhangi bir yerden destek almadıkları görülmüştür. Katılımcıların 15'i herhangi bir yerden destek almadığını, 5'i ise destek aldıklarını belirtmiştir.

“Hayır destek almıyoruz. Psikolojik destek almayı düşündük ama belli bir dönem sonrasında kontrol altında tutabildiğimize inandığımız için vazgeçmiştik.”

Ebeveyn 1

Destek alan katılımcılar ise bu durumu şöyle ifade etmiştir.

“Çocuk, ergen ve aile terapistinden destek alıyoruz. Çok yeni başladık aslında bu süreçte bir Terapi Merkezi'nden psikolojik destek alıyoruz.”

4

“Evet alıyorum. Özel bir kliniğe gidiyorum bir Psikolog yardımı alıyorum. Özellikle çocuğumun değişkenlik gösteren ruh hallerine uyum sağlama konusunda gerçekten zorluk yaşadığımı ve bazen kendimden çok ona vakit ayırdığımı düşündüğüm için bunaldığım oluyordu bunların hepsini birleştirence destek almaya karar verdim.”

Ebeveyn19

TARTIŞMA

Araştırma bulguları incelendiğinde, çalışmanın ana sorusuna aranan yanıt boyutunda; ergenlerin yaşadıkları fiziksel, psikolojik ve davranışsal sorunların ebeveynlerinin hayatlarını da olumsuz etkilediği görülmektedir. Ergenlerde fizyolojik değişimlere eşlik eden davranış değişiklikleri, benmerkezci tutumlar, okul ve sosyal yaşamdaki değişimler aile içi iletişim biçimlerinin de farklılaşmasına neden olurken; ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili sorumluluklarının arttığı ve sorunlar karşısında çeşitli baş etme stratejileri geliştirdikleri görülmektedir.

“Ergenlerde Görülen Saldırgan Davranışlarda Ebeveyn ve Ergenlere Uygulanan Psiko Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmada ergen annelerin stres düzeylerinin çocukları üzerindeki önemli etkisi ve ergenlerin ebeveynlere büyük sorumluluk yüklediği belirtilmektedir. Çalışmada, ergenlerin ebeveynlere büyük sorumluluk yüklediğine vurgu yapılarak, çocuğun ergenliği ile birlikte ebeveynlerin yaşam kalitelerinin değiştiği, çocukluk dönemi ve yetişkinliğe geçiş dönemi arasındaki sıkışmanın ebeveynlerin davranış ve tutumlarında da belirsizlik yarattığından söz edilmektedir (Kılıçarslan ve Atıcı, 2017). Bu çalışmada da benzer bulgulara ulaşılarak ergenlik dönemiyle birlikte aile ve ebeveynlere büyük sorumlulukların yüklendiği ve ebeveynlerin gündelik yaşam pratiklerinin değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin aile içi iletişimde yaşadıkları sorunlar incelendiğinde, katılımcıların hemen hepsi aile içi iletişim noktasında çocuklarıyla iletişim sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. “Ergenlik Döneminde Psikososyal Sorunlar ve Depresyon” adlı çalışmada, ergenlerin aileleri ile yaşadıkları sorunlara odaklanmış ve ailede en fazla sorun yaşanan kişinin anne, baba ve kardeşler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ertem ve Yazıcı, 2006). Çalışmamızda da benzer sonuçlara ulaşılarak ergen çocukların ebeveynleriyle iletişim kurma noktasında anne, baba ve kardeşleri ile sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.

“Ebeveyn- Çocuk İlişkisi ve Zorbalık” adlı çalışmada, aile katılımının önemine dikkat çekerek ailenin çocuk davranışları üzerine olan etkisine odaklanılmıştır (Özada ve Duyan, 2018). Ancak ailenin çocuk davranışları üzerine olan etkisi kadar çocuğun değişen davranışlarının aile üzerine olan etkisi de oldukça önemlidir. Bu çalışmada da ergenlik dönemiyle birlikte değişen tutum ve davranışların ebeveynleri etkilemekte olduğu ve ebeveynlerin çocuklarıyla ilişki biçimlerini değiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

“Ergenlikte Toplumsal Uyum Sorunları” adlı çalışmada, ergenlik dönemindeki çocuğun yaşadığı sorunların dönemsel sorunlar olarak kalabilmesi için ailenin ve toplumsal çevrenin desteğinin önemine vurgu yapılmıştır (Avcı, 2010). Ancak ebeveynlerin ergenliğin etkisiyle öznel yaşamlarında ortaya çıkan kısıtlamalar bağlamındaki araştırma anlatılarına bakıldığında ebeveynlerin toplumsal koşullara uyumu konusunda ergenin de etkisi olduğu görülmektedir.

Çalışmada, ebeveynlerin hemen hepsinin çocuklarının davranış problemleri karşısında nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilinmezlik yaşadıkları belirlenmiştir. “Ergenlikte Görülen Problemlerli Davranışlar ve Aile Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmada, ergenin problemlerli davranışları karşısında ailenin önemine dikkat çekilmektedir (Arslan ve Balkıs, 2014). Çalışmamızın ulaştığı sonuçlar incelendiğinde ise ebeveynlerin ergen çocuklarıyla olumlu ilişkiler geliştirebilecekleri bir aile ortamı oluşturdukları ve ergenlerin buna rağmen ergenlik dönemine özgü sorunların etkisi ile davranış problemleri geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu kapsamda, bizim çalışmamız ailenin çocuk üzerine olan etkisiyle çocuğun problemlerli davranışlar geliştirdiği sonucuna ulaşmamış tam tersi bir biçimde çocuğun sosyal çevresinin etkisine dikkat çekmiştir.

Ebeveynlerin çocukları ile ilgili endişe biçimlerine bakıldığında, bazı katılımcıların çocuklarının parçalanmış aileye sahip olmasından dolayı ebeveynlerini rol model alma konusunda eksik kalabileceklerini ve çocuklarını korumakla yükümlü olduklarını ifade etmişlerdir. “Kendini Toparlama Gücü Gelişim Süreci: Ebeveynleri Boşanmış Ergenler Üzerinde Nitel Bir Araştırma” adlı çalışmada, boşanmadan en çok ergenin etkilendiği vurgulanmıştır (Atalay ve Ulucan, 2018). Bu çalışmanın ana vurgusuna paralel olarak ise ebeveynlerin

boşanmış olmalarından kaynaklı kendilerini çocuklarına yetme ve rol model olma konusunda eksik gördükleri ve çocuklarını daha fazla koruma, kollama noktasında yük ve sorumluluk hissettikleri belirlenmiştir.

Araştırmada yer alan ergenlerin ebeveynleri ile olan zaman geçirme, akran ve arkadaşlık ilişkilerine yönelme ile ilgili bulgulara bakıldığında; ergenlikle birlikte ebeveynleriyle daha az zaman geçirmeye başlayan ergenlerin daha çok akran ilişkilerine yöneldiği belirlenmiştir. “Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış” adlı çalışmada, ergenlik döneminde akran ilişkisi ve romantik ilişkilerin önemine değinilerek ailenin ergenlerin arkadaşlık ve romantik ilişkisine müdahale etmesi sonucu ergen ile aile arasında çatışmalar olduğu vurgulanmıştır (Bayhan ve Işıtan, 2010). Bizim çalışmamızda da ebeveynlerin gözünden bu dönemde literatürle de uyumlu olarak ergenlerin arkadaşlık ilişkisi ve romantik ilişkilere olan eğilimi tespit edilerek ebeveynlerin bu durumu anlayışla karşıladıkları ancak çocuklarının arkadaşlık ilişkilerinin sürekli değişmesinden kaynaklı bir ikilem yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Çocuk ve Aile Odaklı Sorunların Çözümünde Okul Sosyal Hizmet Uzmanlarının Önemi: Uzmanların Çocuk ve Ailelerle Çalışmada Sahip Oldukları Beceriler” adlı çalışmada, çocukların yaşadıkları sorunlara çözüm üretme ve yakın çevresine odaklanmanın önemine değinilerek okul aracılığıyla yürütülecek ailelere yönelik hizmetlerin önemine dikkat çekilmiştir (Özkan ve Kılıç, 2014). Bizim çalışmamızda da okulu kendi sorunlarının çözümünde destek ağı olarak gören ebeveynler, çocuklarının ergenliğiyle birlikte yaşadıkları psiko-sosyal sorunlarının çözümünde okulun önemli bir destek mekanizması olması gerekliliğini vurgulamışlardır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen verilere bakılarak genel olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunun kadınlardan oluştuğu ve yaş aralıklarının 38-50 arasında değiştiği görülmektedir. Ebeveynlerin hemen hepsi yükseköğrenim görmüş olup sadece biri lise eğitimi almış ve tümü bir meslek sahibidir. Ebeveynlerden 7’si boşanmış diğerleri ise evlidir.

Bulgularda belirtildiği üzere ergenlik dönemine geçişle birlikte çocuklar fiziksel değişime uğramakta bunun yanında sosyal, duygusal ve cinsel etkinliklerde çocukluk dönemindekinden farklılaşan bazı davranışsal değişimler yaşamaktadırlar. Çocuğun ergenlik dönemine geçişi onun bedenine ve duygusal yapısına olan etkisinin yanı sıra ebeveynlerin de çocuklarındaki değişimlerden etkilenmelerine de neden olmaktadır.

Ebeveynlerin hemen hepsi çocuklarının değişen davranışları, akran ve arkadaşlık ilişkilerine yönelmesi, ilişkilerindeki değişimler nedeniyle daha fazla sorumluluk yüklediklerini ve çocuklarının ilgi ve istekleri doğrultusunda çocuklarıyla çok daha fazla ilgilenmek zorunda olduklarını dile getirmiştir. Buna göre ebeveynlerin ergenlik dönemi ile birlikte çocukları ile ilgilenme düzeyleri ve sorumluluklarının arttığını söylemek mümkündür.

Ebeveynlerin çoğu, çocuklarının ergenliğe geçişi ile birlikte kendi sosyal yaşamlarının bu süreçten etkilendiğini belirterek kendilerine ayırabildikleri zamanın azaldığını ve çocuklarının istediği alanlar doğrultusunda sosyalleşebildiklerini belirtmişlerdir.

Çocukların yaşadıkları davranış problemleri, tutum ve davranışları, benmerkezcilik istekleri, sürekli inişli çıkışlı davranış eğilimleri ebeveynleri olumsuz etkilemekte ve zaman zaman onları çaresiz kılmaktadır. Bu bağlamda bazı sosyo-duygusal sorunlar yaşayan ebeveynler, aile içi ilişkiler, sosyal çevre ile olan iletişimleri ve okul bağlamında çocukları odağında çoklu sorunlarla mücadele etmekte ve bu süreçte çocuklarıyla ilgili endişeleri de artmaktadır.

Araştırma bulguları, ebeveynlerin yaşadıkları sorunların hemen hemen tamamının ortak özellikler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle çaresizlik ve bilinmezlik hissi konusunda ebeveynlerin ortak noktada birleştiği belirlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarından kaynaklı yaşadıkları sorunlarında, çocuklarını kolay destekledikleri ya da çocuklarını üzmeden sorunların çözümü doğrultusunda tercih yaptıkları da belirlenmiştir. Bu sonuçta ise ebeveynlerin neredeyse tamamının yüksek eğitim düzeyine sahip olmalarının etkisi olduğu ve ergenlik dönemi hakkında bilinçli ebeveynler oldukları söylenebilir.

Ayrıca, boşanmış ebeveynlerin çocuklarının sorumlulukları konusunda biraz daha fazla sorun yaşadıkları hem anne hem de baba olmakla rol karmaşası içinde oldukları da bulgular arasında yer almaktadır.

Ebeveynler, sorunlarına çözüm üretme noktasında bazı baş etme stratejileri geliştirmeye çalışmakta ve destek mekanizmaları kullanmaktadırlar. Eşler ve ebeveynlerin anneleri bu konuda destek oluştururken; katılımcıların çok az bir kısmı psikolojik destek sürecine girerek bu konuda bazı özel kurumlardan psikolojik destek almaktadırlar. Ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili kurumsal destek ağı olarak okulu önemsedikleri, okuldan beklentileri olduğu ve okul dışında destek ağı olarak diğer kurumlar ile çok fazla ilişki kuramadıkları görülmektedir.

Okulu kendi sorunlarının çözümünde destek ağı olarak gören ebeveynler, okula olan güvenlerini özellikle vurgulamakta ve kurumsal olarak okuldan beklentilerine değinerek okulun kendileri için önemli bir destek mekanizması olması gerekliliğini ifade etmektedirler.

Araştırma sonunda elde edilen bulgular, ergenlik döneminde çocuğu olan ebeveynlerin hem kendi öznellikleri içinde hem de aile ilişkileri bağlamında sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bu sorunların giderilmesi noktasında bulgularında desteklediği gibi öncelikli önerilerden biri sosyal hizmetin önemli bir alanı olarak okul sosyal hizmetinin gerekliliğidir. Bu bağlamda okullarda sosyal hizmet birimlerinin kurulması ve sosyal hizmet uzmanlarının ilgili disiplinlerden oluşacak meslek elemanları ile birlikte görev yapması önem taşımaktadır. Okullarda oluşturulacak sosyal hizmet birimleri aracılığı ile gerek ebeveynlere gerekse ergenlik dönemindeki çocuklara birey ve grup çalışmaları temelinde mesleki müdahalelerin gerçekleştirilmesi, ayrıca ebeveynlerin destek ağlarını güçlendirebilmek adına dış sosyal destek kaynaklarının harekete geçirilmesi yolunda çalışmalar yapılması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir diğer öneri ise Türkiye’de ergenlik üzerine yapılan çalışmaların daha çok ergenlik dönemi sorunları üzerine odaklanması ve ebeveynleri daha az kapsaması nedeniyle ergenlik döneminde çocuğu olan ebeveynler üzerine yapılacak çalışmaların arttırılması gerekliliğidir. Ebeveynlerin sorunlarının görünür kılınması ve bu sorunlara yönelik aile ve okul zemininde çözüm önerilerinin oluşturularak, sosyal hizmet zemininde konuya dikkat çekilmesi ve okul sosyal hizmetinin gerekliliği noktasında bir tartışma yaratılması ayrıca önem taşımaktadır.

Bu araştırma İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Komisyonu Etik kurul izni (Karar no: 01.04.2021 tarihli, 2021/04 sayılı) ile yapılmıştır.

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

YAZAR KATKILARI

Tuğçe Erbak: Veri toplama, Kaynak taraması, Makalenin yazımı

Melek İpek: Fikir/ Kavram, Kaynak Taraması, Eleştirel inceleme

KAYNAKLAR

Arslan, G. ve Balkıs, M. (2014). Ergenlikte Görülen Problem Davranışlar ve Aile Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 1 (1), 11-23

Avcı, M. (2010). Ergenlikte Toplumsal Uyum Sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 39-63.

Bayhan, P. ve Işıtan, A. (2010). Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20 (20), 33-44.

- Başargan, N. H. ve Kümbül, B. (2001) *Çalışan Çocuklar Sorununa Aileler Açısından Bir Bakış: Türkiye’de Çalışan Çocuklar Semineri*. Ankara: Die Yayınları.
- Cihangir, Ç. Z. ve Meydan, B. (2018). Ergenlik Döneminde Mutluluk ve Umut. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (65), 207-222.
- Ertem, Ö. ve Yazıcı, Y. (2006). Ergenlik Döneminde Psiko-Sosyal Sorunlar ve Depresyon. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9 (9), 7-12.
- Kılıçarslan, S. ve Atıcı, M. (2017). Ergenlerde Görülen Saldırgan Davranışlarda Ebeveyn ve Ergenlere Uygulanan Psikoeğitim Programının Etkisinin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), 20-41.
- Kulaksızoğlu, A. (2000). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Özada, A. ve Duyan, V. (2018). “Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Zorbalık”, *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12 (1), 49-55.
- Özkan, Y. ve Kılıç, E. (2014). Çocuk ve Aile Odaklı Sorunların Çözümünde Okul Sosyal Hizmet Uzmanlarının Önemi: Uzmanların Çocuk ve Ailelerle Çalışmada Sahip Oldukları Beceriler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183 (183), 397-412.
- Üzbe Atalay, N. ve Kurt Ulucan, T. (2018). Kendini Toparlama Gücü Gelişim Süreci: Ebeveynleri Boşanmış Ergenler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16 (2), 176 196.